

«ҚТЖ-Жүк тасымалы» ЖШС
2023 жылғы «14» наурыздағы
Бақылау кеңесінің шешімімен
Бекітілген
№ 3 хаттама, № 6 сұрақ

енгізілген өзгерістер мен
толықтырулармен
«ҚТЖ-Жүк тасымалы» ЖШС
2023 жылғы «27» маусымдағы
Байқау кеңесінің шешімімен
№ 9 хаттама, № 8 сұрақ
(«ҚТЖ-Жүк тасымалы» ЖШС
2023 жылғы «25» мамырдағы
басқармасының шешімімен
№ 05/03 хаттама, № 1 сұрақ)

**"ҚТЖ-Жүк тасымалы" ЖШС
тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау
САЯСАТЫ**

Астана қ.
2023 жылы

Мазмұны

1. Бөлім. Жалпы ережелер.....	3
2. Бөлім. Терминдер мен қысқартулар.....	3
3. Бөлім. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылаудың корпоративтік жүйесінің мақсаттары мен міндеттері Ошибка! Закладка не определена.	
4. Бөлім. ТБКЖ компоненттері.....	8
5. Бөлім. ТБКЖ принциптері.	9
5.1 Байқау кеңесінің тәуекелдерді басқаруда қадағалау функциясын жүзеге асыруы.....	9
5.2 Операциялық құрылымдарды құру.....	10
5.3 Қажетті мәдениеттің анықтамасы.	14
5.4 Негізгі құндылықтарға деген адалдықты көрсету.....	16
5.5 Білікті персоналды тарту, дамыту және ұстау.....	16
5.6 Тәуекелдерді басқару инфрақұрылымын талдау.....	16
5.7 Тәуекел-тәбетті анықтау.	17
5.8 Балама стратегияларды бағалау.	17
5.9 Бизнес мақсаттарын тұжырымдау.....	18
5.10 Тәуекелдерді анықтау (сәйкестендіру).....	18
5.11 Тәуекелдерге жауап беру.	20
5.12 Тәуекелдерге кешенді көзқарас.....	23
5.13 Маңызды өзгерістерді бағалау.	24
5.14 Тәуекелдер мен қызмет тиімділігін талдау (факторлық талдау).	24
5.15 Тәуекелдерді басқару тиімділігін арттыру.....	25
5.16 Ақпарат пен технологияны пайдалану.	25
5.17 Тәуекелдер туралы ақпаратты тарату.	25
5.18 Тәуекелдер, корпоративтік мәдениет және қызмет тиімділігі туралы есептілік.	26
6. Бөлім. ESG- тәуекелдерін басқару.	27
7. Бөлім. ТБКЖ және ішкі бақылау шектеулері.	28
8. Бөлім. Қорытынды ережелер.	28

1 Бөлім. Жалпы ережелер.

1. Осы «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі саясаты (бұдан әрі – Саясат) Трэдвэй комиссиясының демеушілік Ұйымдары Комитетінің (COSO) ұсынымдарына, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы үздік практикаларға және «ҚТЖ «ҰК» АҚ тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі саясатына сәйкес әзірленді (бұдан әрі – Компания).

2. Саясаттың мақсаты стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуді қолдау, активтерді қорғау және «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің (бұдан әрі – Серіктестік) қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиімді жүйесін құру болып табылады.

2.1 Саясат серіктестіктің корпоративтік басқару жүйесіне біріктірілген.

3. Саясат серіктестікте тәуекелдерді басқарудың және ішкі бақылаудың корпоративтік жүйесін ұйымдастырудың негізгі қағидаттары мен тәсілдерін айқындайды.

4. Серіктестіктің корпоративтік басқаруының бөлігі бола отырып, саясатты серіктестіктің құрылымдық бөлімшелері мен филиалдары орындауға міндетт.

5. Саясат серіктестікке қолданылады.

6. Саясат серіктестіктің интернет – сайтында орналастырылады және оның негізгі ережелері серіктестіктің жылдық есебінде ашылады.

7. Саясатқа қосымша серіктестікте тәуекелдердің жекелеген түрлеріне қатысты құжаттар және өзге де ішкі нормативтік құжаттар қолданылады.

8. Ішкі бақылау процесі серіктестіктің тәуекелдерді басқару жүйесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Серіктестік Тәуекелдерін басқару – бұл ішкі бақылауға қарағанда кеңірек жүйе, ол ішкі бақылау процесін қамтиды және дамытады, оны тәуекелге бағытталған тиімдірек түрге айналдырады.

2 Бөлім. Терминдер мен қысқартулар.

9. Саясатта келесі терминдер мен қысқартулар қолданылады:

процесс тәуекелінің иесі	-	бизнес-процестің иесі;
тәуекел иесі	-	белгілі бір тәуекелді басқарудың барлық аспектілеріне, атап айтқанда тәуекелді сәйкестендіруге және бағалауға, тәуекелді іске асыру ықтималдығын төмендетуге және/ немесе тәуекелді іске асырудан серіктестікке салдардың

		ықтимал әсерін азайтуға жауапты тұлға (серіктестік басшысы/қызметкер/ құрылымдық бөлімше/);
иесі/ бақылау рәсімін орындаушы	-	бизнес-процесс шеңберінде тәуекелді оқиғалардың алдын алуға немесе азайтуға бағытталған рәсімдер мен іс-қимылдарды жүзеге асыратын серіктестіктің құрылымдық бөлімшесінің жауапты қызметкері;
ішкі бақылау (ІБ)	-	серіктестіктің Бақылау кеңесі, басқарма және серіктестік қызметкерлері жүзеге асыратын операциялық мақсаттарға, есептілікті дайындау саласындағы мақсаттарға қол жеткізуге және серіктестіктің ішкі нормативтік құжаттарының талаптарын заңнаманы сақтауға қатысты "ақылға қонымды сенімділікті" қамтамасыз етуге арналған процесс ТБКЖ бөлігі болып табылады;
кепілдік картасы -	-	жауапкершілік салаларын айқындайды және серіктестіктің бизнес-процестерінің, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерінің тиімділігін растау жөніндегі міндеттерді бөледі және бірінші, екінші және үшінші қорғаныс желісінің ішкі бақылау жүйесіне қатысушылар арасындағы қызметті тиімді үйлестіруге ықпал етеді;
тәуекел картасы	-	тік осі бойынша тәуекел залалының мөлшері, ал көлденең осі бойынша оның туындау ықтималдығы көрсетілген тікбұрышты кестеде орналасқан Серіктестік тәуекелдерінің графикалық бейнесі;
негізгі тәуекел көрсеткіші (НТК)	-	тәуекел факторларының өзгеру тенденциялары және серіктестіктің қызметіне теріс әсер етуі мүмкін тәуекелдерді ықтимал іске асыру туралы сигнал беретін индикатор;
бақылау (бақылау рәсімі)	-	ішкі бақылау элементі, құжатталған әрекеттер жиынтығы, жүйенің конфигурациясы немесе тәуекелді жүзеге асыру ықтималдығын азайтуға немесе оның салдарын азайтуға мүмкіндік беретін процестерді ұйымдастыру, бақылау процедурасы бизнес-процестердің ажырамас бөлігі болып табылады;
ТБКЖ	-	Тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі
«үш қорғаныс сызығы» моделі	-	Бақылау кеңесінің басшылығымен тәуекелдерді тиімді басқару және ішкі бақылау үшін рөлдер мен міндеттерді үш бөлек топ (қорғау желілері) арасында бөлу қажет екендігіне негізделген ТБКЖ

		және ІБ ұйымдастыруға көзқарас: бизнес-функциялар (серіктестіктің әрбір құрылымдық бөлімшесі), тәуекелдерді мониторингілеу және бақылау функциясы, тәуекелдерді басқару тиімділігін тәуелсіз бағалау функциясы және ішкі бақылау қызметі (Ішкі аудит қызметі);
Қызметтің үздіксіздігі	-	серіктестіктің стратегиялық және тактикалық қабілеті қызмет көрсетуді қолайлы деңгейде жалғастыру мақсатында өз іс әрекеттерін жоспарлау және төтенше жағдайларға ден қою;
тәуекелді бағалау (тәуекелдің зияны)	-	шығындар бабында даму жоспарында ескерілетін қарсы шараларды қабылдағаннан кейін күтілетін тәуекелді бағалау. Тәуекелді бағалау тәуекел іске асырылған жағдайда бес жыл ішінде (мүмкін болса) ЕВІТ көрсеткішінің жиынтық ауытқуын есептеу жолымен жүзеге асырылады;
тәуекел профилі	-	тәуекелдердің түрлерін, ықпал ету дәрежесін және өзара тәуелділігін, олардың серіктестік қызметінің нәтижелеріне салдарын қарауға мүмкіндік беретін серіктестік тәуекелдеріне кешенді шолу;
тәуекелдер тізілімі -	-	серіктестіктің сәйкестендірілген тәуекелдері туралы ақпаратты қамтитын құжат (тәуекел сипаттамасы, тәуекел факторлары, тәуекел иесі, тәуекелді бағалау көрсеткіштері және т. б.);
тәуекел	-	серіктестік мақсатына қол жеткізуге әсер ететін шешім қабылдау кезінде қойылған мақсаттарға қол жеткізуге белгісіздіктің әсері;
тәуекел-тәбет	-	серіктестік қойылған мақсаттарға қол жеткізген кезде қабылдауға дайын тәуекелдің және/немесе залалдың қолайлы мөлшері;
тәуекел үйлестірушісі	-	нақты құрылымдық бөлімшенің және функционалдық бағынысты филиалдардың операциялық тәуекелдерін басқаруды ұйымдастыруға жауапты қызметкер;
тәуекел бөлімі		тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыруға жауапты серіктестіктің құрылымдық бөлімшесі;
Құрылымдық бөлімше (КБ)	-	серіктестіктің құрылымдық бөлімшесі;
Төзімділік (негізгі тәуекелдерге төзімділік деңгейі) -	-	тәуекелді іске асыру салдарынан нақты бизнес-мақсатқа қол жеткізуге қатысты ауытқудың қолайлы деңгейі;

тәуекелдерді басқару (тәуекелдерді басқару)	-	құндылықты құру, сақтау және іске асыру кезінде серіктестік (тәуекелдерді басқару үшін) сүйенетін серіктестіктің барлық процестеріне (стратегиялық жоспарлаудан бастап тиімділікті басқаруға дейін) біріктірілген мәдениет, құзыреттер әдістері мен тәсілдері. Тәуекелдерді басқару корпоративтік басқарудың негізгі элементтерінің бірі, ұйымның барлық деңгейлерінде басқарушылық шешімдер қабылдау процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Саясатта "тәуекелдерді басқару", "тәуекел-менеджмент", "тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі (ТБКЖ)" терминдері бір-бірінің орнына қолданылады;
ТБКЖ мен ІБ қатысушысы	-	Байқау кеңесі, Компанияның ІАҚ, Басқарма, серіктестік басшысы, серіктестік қызметкерлері, тәуекел-бөлімше, серіктестіктің құрылымдық бөлімшелері, тәуекел-үйлестірушілер;
тәуекел факторы (тәуекел факторы)	-	тәуекелді іске асыруға әкеп соғатын тәуекелдің себептері пайда болатын жағдайлар, жай-күй, мән-жайлар;
сыртқы тәуекелдер-факторлар	-	серіктестіктің операциялық қызметінен тыс туындайтын және серіктестіктің қызметіне тәуелді емес тәуекел факторлары;
ішкі тәуекел факторлары	-	серіктестіктің ішкі процестеріне, ұйымдық құрылымына, адам ресурстарына, активтеріне байланысты және серіктестіктің операциялық қызметі шеңберінде туындайтын тәуекел факторлары;
CRO	-	ТБКЖ мен ІБ жетекшілік ететін серіктестіктің Басқарма мүшесі.

Саясатта ашылмаған терминдер мен анықтамалар Қазақстан Республикасының заңнамасында, компания мен серіктестіктің жарғысында және өзге де ішкі құжаттарында айқындалған мағынада пайдаланылады.

3 Бөлім. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылаудың корпоративтік жүйесінің мақсаттары мен міндеттері.

10. ТБКЖ келесі мақсаттарға жетудің ақылға қонымды сенімділігін қамтамасыз етуге арналған:

- 1) стратегиялық мақсаттар;
- 2) операциялық мақсаттар-ресурстарды тиімді және тиімді пайдалану, активтердің сақталуы;
- 3) сенімді есептілікті дайындау саласындағы мақсаттар;

4) қолданыстағы заңнаманы және ішкі талаптарды сақтау саласындағы мақсаттар.

ТБКЖ жоғарыда көрсетілген төрт санат бойынша мақсаттарға қол жеткізуге шоғырланса, ішкі бақылау операциялық мақсаттарға, сенімді есептілікті дайындау және қолданыстағы заңнама мен ішкі талаптарды сақтау саласындағы мақсаттарға қол жеткізуге шоғырланады.

11. Тәуекел-менеджмент және ішкі бақылау әрбір жеке қызметкерден басталады, осыған байланысты ТБКЖ мен ішкі бақылаудың тиімділігі белгілі бір шектеулерге ие. Қателер, екі немесе одан да көп адамның сөз байласуы, адам факторына байланысты басқа шектеулер Серіктестік мақсаттарына жетуде абсолютті кепілдікке ие болуға мүмкіндік бермейді, тек ақылға қонымды сенімділік беру мүмкіндігіне әкеледі.

12. ТБКЖ және ішкі бақылаудың міндеттері:

1) тәуекел-мәдениетті арттыру және тәуекел-менеджмент пен ішкі бақылауды серіктестік қызметінің барлық процестеріне интеграциялау;

2) серіктестіктің мақсаттарға қауіп төндіретін жағдайлардың алдын алу, жағымсыз оқиғаларға тиімді ден қою және егер олар орын алса, мұндай жағдайлардың салдарын қолайлы деңгейге дейін қысқарту қабілетін арттыру есебінен қызмет нәтижелерінің құбылмалылығын төмендету;

3) ұзақ мерзімді перспективада Серіктестік активтерінің құнын және табыстылығын арттыру үшін мүмкіндіктерді пайдалануды қамтамасыз ету.

13. ТБКЖ мен ІБ компонентінің жұмыс істеуіне немесе оны қолдаудың тиісті қағидатына қатысты немесе интеграцияланған режимде бірге жұмыс істейтін ТБКЖ мен ІБ компоненттеріне қатысты елеулі кемшілік ТБКЖ мен ІБ серіктестігінің тиімділік дәрежесіне әсер етеді.

14. Компанияның тәуекелдерді басқару жүйесі бір компонент келесі құрамдас бөлікке әсер ететін сызықтық жүйе емес. Серіктестіктің тәуекелдерді басқару жүйесі-бұл барлық дерлік компоненттер өзара әрекеттесе алатын және бір-біріне әсер ете алатын көптеген бағытталған жүйе.

4 Бөлім. ТБКЖ компоненттері.

15. Тәуекелдерді басқару бизнестің өмірлік цикліне сәйкес келетін келесі өзара байланысты компоненттерден¹ тұрады: басқару және мәдениет; стратегия және мақсат қою; қызмет тиімділігі; өзгерістерді бақылау және енгізу; Ақпарат, байланыс және есеп беру.

Ішкі бақылау ТБКЖ компоненттерімен тығыз қиылысатын компоненттерден тұрады:

бақылау ортасы ұйымдық құрылымды, адалдық пен этикалық нормаларды, көшбасшылық философиясы мен стилін, кадр саясатын, жұмысшылардың құзыреттілігін қамтиды және «басқару және мәдениет» компонентімен қиылысады;

¹ Источник: Концептуальные основы управления рисками организаций (COSO): интеграция со стратегией и показателями эффективности.

тәуекелдерді бағалау «қызмет тиімділігі» компонентімен тығыз сәйкес келеді;

бақылау процедуралары тәуекелдерді басқарудың бөлігі болып табылады; ақпарат және коммуникациялар, мониторинг «өзгерістерді мониторингілеу және енгізу», «ақпарат, коммуникация және есеп беру» компоненттерімен тығыз қиылысады.

Ішкі бақылау ТБКЖ-ның ажырамас бөлігі екенін және ТБКЖ мен ішкі бақылаудың компоненттері бір-бірімен тығыз байланысты екенін ескере отырып, мағынасы жағынан ұқсас принциптердің қайталануын болдырмау үшін саясатта бақылау рәсімдеріне қойылатын талаптарды сипаттау бөлігінде кеңейте отырып, тек ТБКЖ құрылымы бойынша принциптер ұсынылған. Бұл жағдайда басқалармен қатар мыналарды ескеру қажет:

- ТБКЖ құнды құруға және сақтауға назар аударса, ішкі бақылау нақты мақсаттарға қол жеткізбеу тәуекелдеріне жауап беру шараларын қабылдауға бағытталған;

- ТБКЖ тұжырымдамасы ішкі бақылау тұжырымдамасынан айырмашылығы тәуекел-тәбетті, төзімділікті, тәуекелдерді кешенді шолуды айқындауды қамтиды, тәуекел-мәдениетке баса назар аударады, бұл ретте тәуекел-тәбеттің, төзімділіктің, тәуекелдерді кешенді шолудың болуы, серіктестіктегі тәуекел-мәдениеттің деңгейі серіктестіктегі ішкі бақылаудың жұмыс істеуіне айтарлықтай әсер етеді.

16. «Басқару және мәдениет» компоненті серіктестіктің миссиясын, көзқарасын, құндылықтарын айқындау кезеңіне сәйкес келеді және қағидаттарға негізделеді:

- серіктестіктің Қадағалау кеңесінің тәуекелдерді басқаруды қадағалау функциясын жүзеге асыруы;

- операциялық құрылымдарды құру;

- қажетті мәдениетті анықтау;

- негізгі құндылықтарға деген адалдықты көрсету;

- білікті мамандарды тарту, дамыту және ұстау.

17. «Стратегия және мақсат қою» компоненті стратегияны әзірлеу кезеңіне сәйкес келеді және қағидаттарға негізделеді:

- қызметті жүргізу шарттарын талдау;

- тәуекел-тәбетті анықтау;

- балама стратегияларды бағалау;

- бизнес мақсаттарын тұжырымдау.

18. «Қызмет тиімділігі» компоненті бизнес мақсаттарын тұжырымдау кезеңіне сәйкес келеді және принциптерге негізделген:

- тәуекелдерді анықтау;

- тәуекелдердің маңыздылығын бағалау;

- тәуекелдерге басымдық беру;

- тәуекелдерге жауап беру;

- тәуекелдерге кешенді көзқарас.

19. «Өзгерістерді мониторингілеу және енгізу» компоненті стратегияны енгізу және қызмет тиімділігін бағалау кезеңіне сәйкес келеді және қағидаттарға негізделеді:

- елеулі өзгерістерді бағалау;
- тәуекелдер мен қызмет тиімділігін талдау (факторлық талдау);
- тәуекелдерді басқару тиімділігін арттыру.

20. «Ақпарат, коммуникация және есеп беру» компоненті құнның өсуіне ықпал етеді және қағидаттарға негізделеді:

- ақпарат пен технологияларды пайдалану;
- тәуекелдер туралы ақпаратты тарату;
- тәуекелдер, корпоративтік мәдениет және қызмет тиімділігі туралы есеп беру.

5 Бөлім. ТБКЖ принциптері.

5.1 Байқау кеңесінің тәуекелдерді басқаруда қадағалау функциясын жүзеге асыруы.

21. Серіктестіктің Байқау кеңесі тәуекелдерді басқару саласындағы мынадай функцияларды орындау арқылы тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиімділігін қадағалауды жүзеге асырады:

- серіктестіктің мақсаттарын (қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді) анықтайды;
- саясат шеңберінде: ұйымның принциптері мен тәсілдерін бекітеді;
- ТБКЖ, ішкі бақылауды ұйымдастыруға және бақылау рәсімдерін жүргізуге қойылатын талаптар, серіктестіктің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы ТБКЖ қатысушыларының рөлдерін бөлу;
- тәуекел-тәбетті, негізгі тәуекел көрсеткіштерін, тәуекелдер тізілімін, картасын, Серіктестік тәуекелдеріне ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарын, Серіктестік тәуекелдері бойынша жылдық есепті бекітеді;
- серіктестіктің қажеттіліктеріне жауап беретін және тәуекелдерді тиімді басқаруды қамтамасыз ететін ұйымдық құрылымды бекітеді;
- шешімдер қабылдау кезінде ілеспе тәуекелдерді ескере отырып, серіктестіктің Байқау кеңесінің құзыретіне кіретін мәселелерді тиісінше қарауды қамтамасыз етеді;
- тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың қолданыстағы жүйесі серіктестіктің Байқау кеңесі айқындаған оны ұйымдастырудың қағидаттары мен тәсілдеріне сәйкес келетініне және тиімді жұмыс істейтініне көз жеткізу үшін тиісті шаралар қабылдайды, оның ішінде, бірақ онымен шектелмей, компанияның ішкі аудит қызметінің ТБКЖ және ішкі бақылаудың тиімділігін бағалау туралы есептерін қарайды, сыртқы аудиторлардың ішкі бақылау мен тәуекелдерді басқаруды жақсарту.

22. Серіктестіктің Байқау кеңесі өзіне қажетті Тәуелсіздік, дағдылар, тәжірибе және бизнес білімі бар-жоғын және оның тәуекелдерді басқару мен

ішкі бақылауды қадағалауды жүзеге асыру үшін серіктестік қызметінің ағымдағы мәселелері бойынша толық ақпаратқа қол жеткізе алатынын өзі үшін тұрақты негізде айқындауға тиіс.

5.2 Операциялық құрылымдарды құру.

23. Серіктестік басқармасы мынадай функцияларды орындау арқылы тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін құруды және қолдауды қамтамасыз етеді:

- тауар саясатты іске асыруды, ішкі құжаттарды әзірлеуді және енгізуді, бизнестің сыртқы және ішкі ортасындағы өзгерістерді ескере отырып, оларды өзектендіруді қамтамасыз етеді және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы барлық бекітілген ішкі құжаттар туралы серіктестіктің Бақылау кеңесін хабардар етеді;

- серіктестіктің Бақылау кеңесінің шешімдерін, ішкі аудит қызметінің және Компанияның Директорлар кеңесінің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру саласындағы аудит жөніндегі комитетінің ұсынымдарын орындайды;

- акт тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың нақты рәсімдері үшін өкілеттіктерді, міндеттерді және жауапкершілікті келесі деңгейдегі басшылар және / немесе құрылымдық бөлімшелердің басшылары/бизнес-процестердің иелері және/немесе бақылау рәсімдерінің иелері/ орындаушылары арасында бөледі;

- тиісті біліктілігі мен тәжірибесі бар қызметкерлердің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау рәсімдерін енгізуін қамтамасыз етеді; тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың серіктестіктің барлық бизнес-процестерімен интеграциялануын қамтамасыз етеді, оның ішінде, бірақ онымен шектелмей, түрлі бағыттар бойынша қызмет нәтижелері туралы есептер шеңберінде және кіретін мәселелерді қарау шеңберінде тәуекелдер туралы ақпаратты қарайды және талқылайды серіктестік басқармасының құзыретіне;

- кейіннен серіктестіктің Байқау кеңесінің қарауына шығару үшін тәуекел-тәбетті, тәуекелдер тізілімі мен картасын, негізгі тәуекелдік көрсеткіштерді, тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарын, серіктестіктің тәуекелдері бойынша жылдық есепті мақұлдайды;

- бақылау рәсімдері мониторингінің нәтижелерін қарайды және өз құзыреті шеңберінде тиісті шаралар қабылдайды; жыл сайын байқау кеңесіне серіктестіктің ішкі бақылауларының жұмыс істеуі туралы өтініш береді;

- бақылау рәсімдері мониторингінің нәтижелерін қарайды және өз құзыреті шеңберінде тиісті шаралар қабылдайды; жыл сайын байқау кеңесіне серіктестіктің ішкі бақылауларының жұмыс істеуі туралы өтініш береді;

- сенім сараптама үшін ұсынылған басқарудың барлық деңгейлеріндегі шешімдердің жобаларын серіктестіктің тәуекел-тәбетіне сәйкестігін қарастырады және қажет болған жағдайда тәуекел-тәбеттің маңыздылығын көрсететін және тәуекел-тәбет параметрлері шеңберінде бизнес-процестің иесі болып табылатын қызметкерлерді ұстап тұратын мәдениетті құра отырып, өзгерістер енгізеді.

24. CRO келесі функцияларды орындау арқылы серіктестіктің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастырады және үйлестіреді:

- саясатты іске асыруды, ішкі құжаттарды әзірлеуді және енгізуді, бизнестің сыртқы және ішкі ортасындағы өзгерістерді ескере отырып, оларды өзектендіруді қамтамасыз етеді және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы барлық бекітілген ішкі құжаттар туралы серіктестіктің басқармасы мен бақылау кеңесін хабардар етеді;

- серіктестіктің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылаудың корпоративтік жүйесінің сенімді және тиімді жұмыс істеуінің бірыңғай корпоративтік мәдениетін дамытуды, оның ішінде серіктестіктің тәуекел үйлестірушілерін тұрақты негізде (бірақ жылына кемінде бір рет) ақпараттандыру, оқыту процесін ұйымдастыруды қамтамасыз етеді және қажет болған жағдайда Байқау кеңесінің мүшелері үшін сабақтар/семинарлар ұйымдастырады Серіктестік Басқармалары, кейіннен серіктестіктің тәуекел-үйлестірушілерін оқытудың тиімділігін бағалау және олардың білімін кезең-кезеңімен растау және корпоративтік мәдениет нормаларын және этикалық қағидаттарды, ішкі жергілікті актілердің талаптары мен ережелерін түсіну мақсатында сауалнама жүргізу, бұл серіктестіктің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылаудың корпоративтік жүйесінің жұмыс істеу тәртібіне әсер етеді;

- тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылауды серіктестіктің барлық бизнес-процестерімен интеграциялауды қамтамасыз етеді, оның ішінде, бірақ онымен шектелмей, түрлі бағыттар бойынша қызмет нәтижелері туралы есептер шеңберінде және серіктестік басқармасының құзыретіне кіретін мәселелерді қарау шеңберінде тәуекелдер туралы ақпаратты қарайды;

- тәуекел-тәбетті, толеранттылықты, тәуекелдер тізілімі мен картасын, НТК, тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарын, ТБКЖ мен ІБ жетілдіру жөніндегі іс-шаралар жоспарын уақтылы қалыптастыруды және бекітуді, ТБКЖ мен ІБ жетілдіру жөніндегі іс шаралар жоспарын іске асыру туралы есеп серіктестіктің тәуекелдері бойынша жылдық есепті кейіннен Басқарманың қарауына және келісуіне және серіктестіктің Байқау кеңесінің бекітуіне шығару үшін;

- акт серіктестіктің блок-схемаларын, тәуекел матрицаларын және бақылауларын әзірлеу шеңберінде анықталған елеулі кемшіліктерді жою жөніндегі шаралардың іске асырылуына мониторингті қамтамасыз етеді (бақылау рәсімдері дизайнның тиімділігін бағалауды қоса алғанда, процестік тәуекелдер мен бақылау рәсімдерінің құжаттамасы);

- бұзушылықтар болған жағдайда (ақпараттық технологиялар саласындағы үздіксіздік жоспарын қоса алғанда) инциденттерді басқару, Серіктестік қызметін белгіленген деңгейге дейін қалпына келтіру және қолдау тәсілдерін регламенттейтін серіктестік қызметінің үздіксіздігі жоспарларын уақтылы әзірлеуді қамтамасыз етеді);

- серіктестіктің байқау кеңесінің шешімімен бекітілген КСР және ЖК жетілдіру жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асыруды қамтамасыз етеді;

▪ тәуекелдердің ағымдағы жай-күйі және қабылданатын ден қою шаралары, бақылау ортасындағы өзгерістер, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процесіндегі елеулі ауытқулар, тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылауды жетілдіру жөніндегі іске асырылатын шаралар, тәуекелдерді басқару саласындағы өзге де мәселелер бойынша серіктестіктің Байқау кеңесі мен басқармасын уақтылы хабардар етуді қамтамасыз етеді;

▪ басқарманың, серіктестіктің Байқау кеңесінің, компанияның басқармасы мен Директорлар кеңесінің шешімдерін, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыру саласындағы компанияның ішкі аудит қызметінің ұсынымдарын орындайды.

CRO функциялары серіктестіктің қазіргі Басқарма мүшелерінің біріне жүктеледі. Мүдделер қақтығысын болдырмау үшін CRO экономикалық жоспарлау, корпоративтік қаржыландыру, қазынашылық, инвестициялық қызмет, ішкі аудит функцияларын біріктірмеуі керек.

25. Серіктестіктің бақылау кеңесі мен Басқармасы өз функцияларын орындау кезінде «үш қорғаныс желісі» моделіне сүйенеді.

26. Бірінші қорғаныс желісі (бизнес-функциялар) өз құзыреті шегінде әрбір қызметкер атынан құрылымдық бөлімшелермен ұсынылған. Серіктестік қызметкерлері (тәуекел иелері) лауазымдық міндеттерін орындау кезінде тәуекелдерді тікелей басқарады және өз құзыреті шеңберінде бақылау рәсімдерін орындайды, оның ішінде мынадай негізгі функцияларды орындайды:

- тәуекелдерді сәйкестендіреді және бағалайды, тәуекелдерге әрекет ету стратегияларын (қабылдау, тәуекелден жалтару, тәуекелді ұлғайту, тәуекелді қысқарту немесе беру) және тәуекелдерге ден қою бойынша нақты шараларды ұсынады және іске асырады, қажет болған жағдайда жетекшілік ететін қызмет шеңберінде ТБКЖ жетілдіру жолдарын тұрақты негізде ұсынады;

- өзіне сеніп тапсырылған бизнес-процестерді реттейтін саясаттар мен рәсімдерді әзірлейді және өзектендіреді;

- бақылау дизайнын анықтайды / құжаттайды / жетілдіреді және бақылау процедураларын орындайды, сеніп тапсырылған бизнес-процестер шеңберінде тәуекелдер мен бақылау матрицаларын тұрақты негізде әзірлейді;

- өз құзыреті шегінде оның барлық компоненттері бойынша тәуекел-тәбетті сақтайды;

- іске асырылған және әлеуетті тәуекелдерді есепке алу және талдау жөніндегі ішкі құжатқа сәйкес іске асырылған және әлеуетті тәуекелдер базасын толтырады;

- өз функцияларын орындауға байланысты тәуекелдерге айтарлықтай әсер етуі мүмкін сыртқы және ішкі факторларды қадағалаңыз;

- есепті тоқсаннан кейінгі айдың 10-күнінен кешіктірмей компанияның мүдделі тұлғаларына, оның ішінде (бірақ онымен шектелмей) серіктестіктің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыруға жауапты құрылымдық бөлімшесіне тәуекелдер туралы, ӨБК-нің орындалуы туралы, толеранттылық деңгейлері туралы уақтылы және толық ақпарат береді, тәуекел

бейініндегі өзгерістер туралы мәліметтерді жібереді (ҚР шекті мәнінен асып кету немесе оған жақындау туралы деректерді қоса алғанда), тізілімге және тәуекелдер картасына өзгерістер енгізу жөніндегі ұсыныстар, Тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспары және жоспардың орындалуы жөніндегі есеп.

Жаңа тәуекелдер анықталған жағдайда жаңа тәуекел анықталған күннен бастап бір жұмыс күні ішінде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін ұйымдастыруға жауапты серіктестіктің басшылығы мен құрылымдық бөлімшесі хабардар етіледі. Жаңа тәуекел анықталған немесе оның өзгерген күнінен бастап үш жұмыс күні ішінде тәуекелге ден қою жөніндегі шаралар туралы ұсыныстар беріледі.

27. Қорғаудың екінші желісі – серіктестіктің құрылымдық бөлімшелері, оның ішінде Тәуекел бөлімшесі, қорғаудың бірінші желісінің қызметін және негізгі тәуекелдерді мониторингілеу, шолу, бағалау, сараптау функцияларын жүзеге асырады, тәуекелдерді басқарудың, ішкі бақылаудың, қызметтің үздіксіздігінің, заңнаманы, әкімшілік ережелерді/ішкі регламенттерді сақтаудың тиімді практикасын енгізуді және сыбайлас жемқорлық пен алаяқтық фактілерін тергеуді қамтамасыз етеді және қадағалайды серіктестіктің жергілікті актілерінде белгіленген функцияларды орындау арқылы.

Тәуекел бөлімі келесі функцияларды орындайды:

- серіктестіктегі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестерін үйлестіреді;
- ішкі бақылау ортасының жұмыс істеуін қамтамасыз етеді, серіктестікте бақылау рәсімдерінің мониторингін жүзеге асырады;
- серіктестік пен еншілес ұйымдар үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласындағы ішкі құжаттарды әзірлейді және өзектендіреді, тәуекелдер иелерінің бекітілген құжаттары туралы хабардар етеді, тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылауды бизнес-процестерге интеграциялау жөнінде ұсыныстар енгізеді;
- байқау кеңесінің шешімімен жыл сайын тәуекелдер тізілімі мен картасын, тәуекелдерге ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеуді және бекітуді қамтамасыз етеді, серіктестік басқармасының серіктестік бюджетін бекіту туралы шешімін ресми алғаннан кейін 3 ай ішінде өткен жылға арналған тәуекелдер жөніндегі есепті қоса бере отырып, жауапты құрылымдық бөлімшеге серіктестік Басқармасы Төрағасының есебіне енгізу үшін тәуекелдер жөніндегі материалдарды/ақпаратты ұсынады;
- тәуекел-тәбетті қалыптастырады;
- серіктестіктің Бақылау кеңесі белгілеген мерзімдерге сәйкес серіктестіктің Басқарма төрағасының есебін дайындау кезінде, сондай-ақ серіктестіктің басқармасы мен Байқау кеңесінің қарауына шығарылатын материалдарды қарау кезінде тәуекелдердің иелері анықтаған тәуекелдерді қамтудың толықтығын және осы тәуекелдерге ден қою шараларының жеткіліктілігін сыни бағалайды, тәуекелдер портфелін талдайды және ден қою стратегиясы бойынша ұсыныстар әзірлейді және, қажет болған жағдайда тиісті

тәуекелдерді басқаруға қатысты ресурстарды қайта бөлу, басшылықтың назарын жаңа тәуекелдерге және тәуекелдердегі елеулі өзгерістерге аударады;

- тәуекел иелерінен туындайтын мәлімделген тәуекелдерді реттілік тұрғысынан кросс-тексеруді жүзеге асырады;
- қажет болған жағдайда оқытуды ұйымдастырады, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау саласында тәуекел иелері мен еншілес ұйымдарға әдістемелік және практикалық қолдау көрсетеді;
- іске асырылған және әлеуетті тәуекелдердің дерекқорын тұрақты негізде басқарады;
- Компанияның ішкі аудит қызметімен (бұдан әрі – ІАҚ), оның ішінде жылдық аудиторлық жоспарды, кепілдік картасын қалыптастыру бөлігінде өзара іс-қимыл жасайды, аудиторлық тексерулер мен бақылау рәсімдерінің мониторингінің нәтижелерін талқылайды, білім мен әдістемелермен алмасады.

Тәуекел-бөлімше тәуекелдердің ағымдағы жай-күйі мәселелері және қабылданатын ден қою шаралары, бақылау ортасындағы өзгерістер, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процесіндегі елеулі ауытқулар, тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылауды жетілдіру жөніндегі іске асырылатын шаралар, тәуекелдерді басқару саласындағы өзге де мәселелер бойынша серіктестіктің Байқау кеңесі мен басқармасын хабардар етуге жауапты болып табылады.

Тәуекел-бөлімше серіктестіктің функционалдық міндеттерін орындау үшін қажетті барлық ақпаратқа, құжаттарға қол жеткізуі тиіс.

28. Үшінші қорғаныс желісі (Тәуелсіз кепілдік) компанияның ішкі құжаттарына сәйкес ІАҚ-мен ұсынылған.

29. Серіктестіктің әрбір құрылымдық бөлімшесінде тәуекел-үйлестіруші тағайындалады, оның міндеттеріне өзінің құрылымдық бөлімшесінде тәуекелдерді басқару жөніндегі жұмысты ұйымдастыру және серіктестіктің ТБКЖ рәсімдерін іске асырудың барлық кезеңдерінде серіктестіктің тәуекел-бөлімшесімен ынтымақтастық кіреді.

Тәуекел иелері тәуекелдер туралы материалдарды/ақпаратты, тәуекел-үйлестірушілерді тәуекел-бөлімшеге ұсынуды қамтамасыз етуі тиіс.

30. Осы саясатты іске асыру тетігі (ішкі бақылау жүйесінің ұйымдық құрылымы, ішкі бақылау жүйесінің субъектілері арасында өкілеттіктер мен жауапкершілікті бөлу, сондай-ақ ішкі бақылау рәсімдері) ішкі бақылау жүйесі саласындағы серіктестіктің ішкі құжаттарында айқындалған.

5.3 Қажетті мәдениеттің анықтамасы.

31. Тәуекелдерді басқару мәдениеті (тәуекел мәдениеті) тәуекелдерді басқарудың негізі бола отырып, барлық лауазымды тұлғалар мен қызметкерлер өз міндеттерін орындау кезінде бөлісетін және қолданатын тәуекелдерді басқару саласындағы сенімдерді, түсінуді және білімді қамтиды.

Тәуекел мәдениеті серіктестіктің корпоративтік мәдениетінің бөлігі болып табылады. Тәуекел мәдениетінің деңгейі стратегияны әзірлеген сәттен

бастап оны іске асыруға және тиімділік мониторингіне дейін тәуекелдердің қалай анықталатынын, бағаланатынын және басқарылатынын анықтайды.

32. Тәуекел мәдениеті төрт қағидаға негізделген:

1) жоғары деңгейдегі Тон: Бақылау кеңесі, басқарма және серіктестік басшылығы жоғарыдан тонды орнатады және шешім қабылдау кезінде ұзақ мерзімді құн, кірістілік және шешім қабылдаумен де, қабылдамаумен де байланысты тәуекелдер арасындағы оңтайлы тепе-теңдіктен шығады, басшылық бағыныштыларды тәуекелге бағытталған мінез-құлыққа шақырады. Серіктестік органдары отырыстарының күн тәртібіндегі әрбір мәселе тәуекелдерді талдаумен және белгіленген тәуекел-тәбетке сәйкестігімен сүйемелденуге тиіс;

2) Корпоративтік басқару: серіктестіктің қызметі қызметкерлердің саясат пен барлық ішкі құжаттардың сақталуы міндетті екенін түсінуін қамтамасыз ететін осындай бақылау ортасын құруға бағытталған. Серіктестіктің барлық лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері өздерінің жауапкершілік аймағын және тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі өкілеттіктерін анық біледі. Тәуекел иелері өз құзыреті шегінде тәуекелдерді түсінеді, оларды басқарады және серіктестіктің ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес тәуекелдер туралы тиісті түрде хабардар етеді;

3) шешімдер қабылдау: ішкі орта коммуникациялардың ашықтығымен және тәуекелдер туралы ақпараттың ашықтығымен сипатталады, бұл серіктестіктің қызметкерлері мен лауазымды адамдары арасындағы ілеспе тәуекелдер мен әлеуетті мүмкіндіктерді ашық және сындарлы талқылауға ықпал етеді және сыртқы сын-қатерлерге жауап ретінде бірлесіп тиімді шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

Ерекше еңбегі үшін және қызметте жоғары нәтижелерге қол жеткізгені үшін енгізілген ынталандыру жүйесінен басқа, барлық деңгейлердегі сыйақы жүйесі басшылық пен қызметкерлерге басқарушылық шешімдер қабылдау процесінде олардың тәуекелге дұрыс көзқарасын қалыптастыруда қаржылық және қаржылық емес ынталандыруларды пайдаланады. Мотивация жүйесі Елеулі (сыни) тәуекелді уақтылы сәйкестендіруге және оны тиімді басқаруға/жоюға/азайтуға, сондай-ақ тәуекелдерді басқаруда жаңа технологияларды, құралдарды, тиімді шешімдерді енгізуге негізделген.

Тәуекел мәдениеті дамыған кезде қабылданған шешімдер тәуекел тәбетімен нақты анықталады;

4) құзыреті: серіктестіктің ұйымдық құрылымы "үш қорғаныс желісі" моделіне негізделеді. Тәуекел - бөлімше қорғаудың екінші желісінің рөлін тиімді орындайды, осылайша басшылықтың Серіктестік мақсаттарына қол жеткізуге деген сенімін арттырады. Тәуекел - бөлімше серіктестікте тәуекел-мәдениетті тұрақты дамытуға арналған курсты, оның ішінде серіктестіктің жаңадан қабылданған қызметкерлері үшін бейімдеу курсының тетіктерін пайдалана отырып, КСУР және ЖК қағидаттарымен танысу, міндетті түрде кейіннен тестілеу және кері байланыс беру, сондай-ақ лауазымға кіріспе шеңберінде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі құжаттарды

ұсыну жолымен қолдайды Байқау кеңесінің, Серіктестік Басқармасының мүшелері және т. б.

Тәуекел-бөлімше Серіктестік қызметкерлеріне тұрақты сауалнамалар жүргізеді және тәуекел-мәдениет әсер ететін процестердің нәтижелерін талдайды, сондай-ақ қажет болған жағдайда серіктестік қызметкерлері арасында тәуекелдер бойынша анонимді сауалнамалар бастауға болады. Сауалнама нәтижелері серіктестіктің бас директорының орынбасарларына ұсынылады және олардың негізінде тиісті шаралар айқындалады.

33. Серіктестіктің басқармасы мен Байқау кеңесі үшін тәуекел-мәдениет деңгейі туралы ақпарат көздері серіктестіктегі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін бағалау жөніндегі құжаттар, корпоративтік басқаруды диагностикалау жөніндегі есептер, тәуекел-мәдениет деңгейі жөніндегі есептер (мәдениеттегі үрдістерді талдау; басқа компаниялармен немесе стандарттармен салыстырғанда салыстырмалы талдау; "алынған сабақтарды" талдау) болуы мүмкін."; мінез-құлық тенденцияларын талдау; тәуекелге деген көзқарасты және тәуекелдер туралы хабардарлықты зерттеу) және т. б.

34. Серіктестікте әдеп және мінез-құлық кодексінің бұзушылықтары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес, алаяқтық, паракорлық және өзге де бұзушылықтар туралы хабардар ету тәртібін белгілейтін құпия ақпараттандыру саясаты қолданылады.

5.4 Негізгі құндылықтарға деген адалдықты көрсету.

35. Серіктестіктің құндылықтарға бейілділігі КСР-нің тиімді жұмыс істеуінің негізі болып табылады.

Серіктестікте құндылықтар, мінез-құлықтың негізгі қағидаттары мен стандарттары айқындалған, оларды басшылыққа ала отырып, қызметкерлер мен лауазымды адамдар бірлесіп мүдделі тараптардың мүдделерін қорғауды және сенімін қамтамасыз ете алады, бұл сайып келгенде серіктестіктің стратегиялық мақсаттарына қол жеткізуге ықпал етеді.

5.5 Білікті персоналды тарту, дамыту және ұстау.

36. Серіктестіктің қызметін талдау және мониторинг нәтижелері негізінде жауапты құрылымдық бөлімшелер серіктестіктің мақсаттарына қол жеткізу үшін қажетті адам ресурстарына қажеттілікті айқындайды. Серіктестікте негізгі персонал үшін міндеттер мен сабақтастықты бөлу туралы ішкі құжаттар әзірленуге тиіс.

Адам ресурстарын басқару саласындағы ішкі құжаттар білікті персоналды тарту, дамыту және сақтау үшін негізді анықтайды.

5.6 Тәуекелдерді басқару инфрақұрылымын талдау.

37. Серіктестіктің миссиясын, пайымын, міндеттемелерін, құндылықтары мен қағидаттарын сақтау мақсатында сыртқы және ішкі орта ескеріледі.

Сыртқы ортаға саяси, экономикалық, әлеуметтік, технологиялық, құқықтық, экологиялық факторлар жатады. Серіктестіктің сыртқы ортамен (бизнес-құрылымдармен, әлеуметтік, реттеуші, өзге де мемлекеттік

органдармен) өзара қарым-қатынасы ішкі ортада көрініс табады және оның қалыптасуына әсер етеді.

Ішкі орта серіктестіктің тәуекелдерге жалпы қатынасын және оның жұмысшыларының тәуекелдерге қалай қарайтынын және оларға қалай жауап беретінін анықтайды. Ішкі орта тәуекелдерді басқару жүйесінің барлық басқа компоненттері үшін негіз болып табылады, тәуекелдерді басқару философиясын, тәуекелдерге тәбетті, басқару органдарының бақылауын, этикалық құндылықтарды, қызметкерлердің құзыреті мен жауапкершілігін, серіктестіктің құрылымын, оның адами, қаржылық және басқа ресурстармен анықталатын мүмкіндіктерін қамтиды.

Серіктестіктің қызметі қызметкерлердің тәуекелдерді түсінуін арттыратын және олардың тәуекелдерді басқару жауапкершілігін арттыратын ішкі ортаны құруға бағытталған.

5.7 Тәуекел-тәбетті анықтау.

38. Тәуекел-тәбет Стратегиялық жоспарлау процесімен қатар қалыптасады. Тәуекел-тәбет миссияны, пайымды және стратегиялық мақсаттарды ескереді, серіктестік активтерінің құнын құру, сақтау және іске асыру контекстінде инвестициялық, қаржылық және операциялық қызметке қатысты айқындалады.

39. Тәуекел - бөлімше тәуекел-тәбеттің өзектілігіне талдау жүргізеді және ішкі (мысалы, стратегия өзгерген кезде) немесе сыртқы ортадағы (мысалы, жаңа реттеуші талаптар) елеулі өзгерістер анықталған жағдайда, қажет болған жағдайда тәуекел-тәбетті қайта қарау туралы мәселені бастайды.

40. Тәуекел-тәбет көрсеткіштері жылдық мәндерді (мысалы, қаржы жылы ішінде жинақталған операциялық қызметтен шығын EBITDA-ның 10% - преыш аспауы тиіс) және/немесе одан да ұзақ мерзімді көрсеткіштерді (мысалы, инвестициялық жобаның немесе ұйымның бүкіл өмір бойы күтілетін капиталға инвестициялаудан болатын шығындардың дисконтталған сомасы) қабылдауы мүмкін серіктестіктің меншікті капиталының 3% - асады). Тәуекел-тәбетті қалыптастыру кезінде міндетті түрде тәуекел бейіні ескеріледі және шығындардың (тәуекел-тәбет мөлшеріне тең) серіктестіктің қаржылық нәтижелеріне әсері талданады.

41. Тәуекел-тәбет серіктестіктің барлық деңгейлерінде шешім қабылдау процесіне біріктіріледі. Тәуекел-тәбет, төзімділік, негізгі тәуекел көрсеткіштері және тәуекел лимиттері өзара байланысты және олардың сақталуына үнемі бақыланады.

Тәуекел-тәбетті сақтау серіктестік қызметкерлері үшін транзакциялар жүргізу, мәмілелерге бастамашылық жасау, жобаларды талдау кезінде және серіктестіктің лауазымды тұлғалары үшін басқарушылық шешімдер қабылдау кезінде міндетті болып табылады.

5.8 Балама стратегияларды бағалау.

42. Стратегияны таңдау кезінде серіктестік тәуекел профилін және тәуекел-тәбетті ескереді, сондай-ақ баламалардың әрқайсысының тәуекелдері мен мүмкіндіктері үшін балама стратегияларды талдайды.

Тәуекел профилін түсіну тәуекел тәбеті шегінде бола отырып, стратегияны жүзеге асыру үшін ресурстарға қажеттілікті анықтауға мүмкіндік береді.

Тәуекелдерді басқару стратегияларды екі жағынан бағалауды қамтиды:

1) стратегияның серіктестіктің миссиясына, көзқарасына және құндылықтарына сәйкес келмеу ықтималдығы;

2) таңдалған стратегияны іске асырудың салдары.

Егер белгілі бір стратегиямен байланысты тәуекел белгіленген тәуекел тәбетінен асып кетсе, балама стратегияны таңдау немесе тәуекел тәбетін қайта қарау қажет.

5.9 Бизнес мақсаттарын тұжырымдау.

43. Серіктестік стратегиялық және бизнес-жоспарлау жөніндегі ішкі құжаттарға сәйкес бизнес-мақсаттарды тұжырымдайды.

Серіктестіктің мақсаттарын қою кезінде агрессивті мақсат тәуекелдің үлкен көлеміне әкелуі мүмкін екенін ескереді. Осыған байланысты серіктестік мақсат қою кезінде Тәуекел-тәбетті ескереді.

44. Тиімді мониторингті жүзеге асыру және тәуекел-тәбет деңгейінің асып кетуіне жол бермеу мақсатында тәуекелдерді іске асыру салдарынан кейбір бизнес-мақсаттардан қолайлы ауытқуды көрсететін толеранттылық белгіленеді.

Толеранттылық тоқсан сайынғы мониторингке жатады және сыртқы және ішкі ортада өзгерістер болған жағдайда қайта қаралуы мүмкін.

5.10 Тәуекелдерді анықтау (сәйкестендіру).

45. Тәуекелдерді сәйкестендіру Серіктестік шығындарын оңтайландыру әдісі ретінде маңызды, өйткені тәуекелдерді алдын ала анықтау, оларды азайту және салдарын жою бойынша барабар іс-шараларды анықтау мұндай іс-шараларды қаржыландыру көздері мен көлемін жоспарлауға мүмкіндік береді, бұл сайып келгенде серіктестік қызметінің тиімділігіне әсер етеді.

46. Тәуекелдер тәуекелдерді түгендеу барысында да (тізілімді дайындау шеңберінде жыл сайын, тәуекелдер бойынша есепті дайындау шеңберінде тоқсан сайын, серіктестіктің байқау кеңесінің қарауына шығарылатын серіктестік басқармасына материалдарды дайындау барысында, Компания басшылығының қатысуымен өтетін кеңеске материалдарды дайындау шеңберінде күн сайын), сондай-ақ ағымдағы қызмет барысында анықталады. Бұрын тізілімге енгізілмеген елеулі Тәуекел анықталған кезде тәуекел иесі бұл туралы Тәуекел-бөлімшеге хабарлауға тиіс. Тәуекел бөлімі алынған ақпаратты талдайды және маңызды болған жағдайда тәуекелдер тізіліміне жаңа тәуекелді қосады.

47. Тәуекелдерді анықтау үшін серіктестік қызметкерлері келесі әдістер мен құралдарды қолдана алады:

1) Қойылған мақсаттарға, міндеттерге, қызметтің негізгі көрсеткіштеріне қол жеткізуге әсер етуі мүмкін тәуекелдерді анықтайды;

2) салалық ерекшелігі немесе функционалдық қызметі бойынша серіктестікке ұқсас ұйымдарға тән әлеуетті оқиғаларды анықтау тұрғысынан салалық және халықаралық салыстырулар жүргізеді;

3) әрбір осындай бөлімшенің қызметіне және тұтастай алғанда серіктестікке әсер ететін тәуекелдерді айқындау үшін әрбір құрылымдық бөлімше ішіндегі тәуекелдерді талқылайды. Тәуекел-бөлімше әрбір құрылымдық бөлімшенің Елеулі тәуекелдерін Тізілімге интеграциялау мақсатында кездесулерге бастамашылық жасайды, оның барысында тәуекелдер тізілімінің жобасы немесе тәуекелдер тізіліміне өзгерістер талқыланады;

4) тәуекел - бөлімше қолданыстағы және әлеуетті тәуекелдерді және оларды басқару жолдарын ашық талқылау үшін серіктестіктің негізгі қызметкерлерімен (сарапшыларымен) нысаналы сұхбат жүргізеді;

5) аудиторлық тексерулердің нәтижелері бойынша есептерді талдайды және т. б.;

6) Near Miss талдауын жүргізеді. Near Miss бұл белгілі бір жағдайларда тәуекелдерге (жарақат, өрт, төгілу, апат және т.б.) әкелуі мүмкін, бірақ әкелмейтін бизнес-процестерді, операциялық, өндірістік Ережелерді бұзумен байланысты оқиғалар. Near Miss неғұрлым көп болса, тәуекелге бару ықтималдығы соғұрлым жоғары болады. Near Miss тәуекел иелері іске асырылған және ықтимал тәуекелдердің электрондық базасында тіркелуі керек;

7) іске асырылған және әлеуетті тәуекелдер базасының мониторингін жүзеге асырады. Тәуекел - бөлімше базаны басқарады, ал серіктестіктің құрылымдық бөлімшелері іске асырылған тәуекелдер туралы ақпарат береді. Іске асырылған және әлеуетті тәуекелдер базасын жүргізу тиісті ішкі нормативтік құжатпен реттеледі;

8) ішкі (күшті және әлсіз жақтары) және сыртқы (қауіптер мен мүмкіндіктер) факторларды талдауды қамтитын SWOT талдауын жүргізеді, сондай-ақ тәуекелдерді анықтаудың өзге де құралдарын пайдаланады.

48. Анықталған тәуекелдер тәуекелдердің түрлері бойынша мынадай жіктелуін пайдалана отырып, тәуекелдер тізілімі нысанында жүйеленеді:

- стратегиялық тәуекел – қызмет пен даму стратегиясын айқындау және іске асыру кезіндегі өзгерістер немесе қателіктер (кемшіліктер), саяси ортаның өзгеруі, өңірлік жағдайлар, саланың құлдырауы және жүйелік сипаттағы басқа да сыртқы факторлардың әсерінен залалдар тәуекелі;

- қаржылық тәуекелдер – капитал құрылымымен және қаржылық табыстылықтың төмендеуімен байланысты тәуекелдерді қамтиды. Қаржылық тәуекелдерге нарықтық тәуекелдер (пайыз бен валюта бағамдарының ауытқуы, табиғи ресурстар бағасының ауытқуы), өтімділік тәуекелдері, несиелік тәуекелдер (корпоративтік контрагенттер, жеке тұлғалар, екінші деңгейдегі банктер үшін және басқа елдердегі талаптар бойынша);

- құқықтық тәуекелдер – Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын, Қазақстан Республикасының резидент еместерімен – басқа мемлекеттердің заңдарын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының резидент еместерімен қарым-қатынастарындағы талаптарды сақтамау салдарынан болатын залалдар тәуекелі Компания және серіктестік;

- операциялық тәуекел – қызметкерлер жүргізген ішкі процестерді (оның ішінде персоналды тәуекелдер), ақпараттық жүйелер мен технологиялардың жұмыс істеуі (технологиялық тәуекелдер), өнеркәсіптік қауіпсіздік, сондай-ақ іске асыру кезіндегі кемшіліктер немесе қателер нәтижесінде ысыраптардың, өндірістегі жазатайым оқиғалардың қаупі сыртқы оқиғаларға байланысты.

Келесі операциялық тәуекел факторлары анықталады:

сыртқы және ішкі алаяқтық;

еңбек даулары;

бизнес-процестер мен ақпараттық-техникалық жүйелердегі ақаулар;

материалдық құндылықтардың зақымдануы;

өндірістік жазатайым оқиғалар;

клиенттермен шарттық қатынастардағы сәтсіздіктер.

49. Тәуекелдер тізілімі кем дегенде келесі ақпаратты қамтиды:

тәуекелдің түрі мен атауы;

тәуекел факторлары (ішкі және сыртқы);

тәуекелді жүзеге асырудың салдары;

тәуекел иесі;

тән және қалдық тәуекелді бағалау;

бар болса, негізгі тәуекел көрсеткіші.

Тәуекелдер тізілімі әрбір тәуекел қандай бизнес мақсатына әсер ететінін, сондай-ақ бизнес мақсатына төзімділікті көрсетуі керек.

«Тәуекелдердің маңыздылығын бағалау», «Тәуекелдерге басымдық беру» қағидағтары Серіктестік тәуекелдерін анықтау және бағалау қағидаларында реттеледі .

5.11 Тәуекелге жауап беру.

1. Серіктестік операциялық жағдайларды, пайда мен шығындардың теңгерімін, міндеттемелер мен күтуді, тәуекелге басымдық беруді және тәуекелге тәбетті ескере отырып, тәуекелге әрекет ету стратегияларын анықтайды.

2. Тәуекелді сандық бағалау сезімталдықты талдау, сараптамалық бағалау, рейтингтік бағалау, тәуекел көздерінің бақылау парақтары, статистикалық сынақтар (Монте-Карло әдісі) және модельдеу әдістерін қолдану арқылы жүзеге асырылады.

3. Келесі жауап беру стратегиялары бөлінеді:

- *қабылдау* , оның деңгейі қолайлы және оны төмендету бойынша шаралар қабылдау жоспары жоқ дегенді білдіреді;

- тәуекелге әкелуі мүмкін әрекеттерден бас тарту арқылы тәуекелді *болдырмау* ;

- көп қаржылық және басқа да пайда алу мақсатында тәуекелді әдейі *арттыру* ;

- *төмендету* – тәуекелді іске асыру жағдайында алдын алу шараларын және жоспарлау іс-шараларын қолдану арқылы тәуекелдің (шығындардың көлемі) туындау және/немесе әсер ету ықтималдығына әсер ету;

- *беру* (қаржыландыру) – басқа тарапқа беру немесе тәуекелді ішінара бөлу.

4. Серіктестіктің стратегиялық тәуекелі бекітілген даму жоспарының орындалуын бақылау арқылы төмендетіледі, оның нәтижелері бойынша түзету шаралары қабылданады.

5. Қаржылық тәуекелдерді төмендету әдістеріне (толық емес) жатады:

- несиелік тәуекелдер үшін – қабылданған несиелік тәуекел деңгейіне лимиттерді белгілеу. Несиелік тәуекелдер бойынша шектеулер несиелік тәуекелді басқару жөніндегі ішкі құжатпен реттеледі;

- нарықтық тәуекелдер үшін – ықтимал шығындар деңгейін бақылау және есептеу, хеджирлеу және әртараптандыру құралдарын пайдалану. Жауап беру әдістері нарықтық тәуекелді басқару жөніндегі ішкі құжатпен реттеледі.

- өтімділік тәуекелдері бойынша – Серіктестіктің борыштық жүктеме деңгейіне шектеулер белгілеу. Қаржылық тұрақтылық коэффициенттерінің шекті мәндері қарызды басқару және қаржылық тұрақтылық жөніндегі ішкі құжатпен реттеледі.

6. құқықтық тәуекелдерін азайту және бақылау әдістері мүдделі құрылымдық бөлімшелермен бірлесе отырып, Серіктестіктің қызметіне өзгерістердің әсерін бағалайтын және қажетті шараларды әзірлейтін Серіктестіктің уәкілетті заң қызметінің заңнамадағы өзгерістерге мониторингі болып табылады. олардың асырап алынуы. Серіктестіктің ішкі рәсімдерін реттейтін немесе оған сәйкес Серіктестіктің міндеттемелері бар кез келген құжат Серіктестіктің уәкілетті заң қызметінің міндетті сараптамасынан өтуі тиіс.

7. Серіктестікте операциялық тәуекелдерді азайту және бақылау белгіленген бизнес-процестерді талдау және оларды жақсарту бойынша тиісті іс-шаралар жоспарын әзірлеу және ішкі бақылауды енгізу арқылы жүзеге асырылады.

8. Тәуекелді тасымалдау (қаржыландыру) келесі құралдарды қамтиды:

- сақтандыру (тәуекелдерге қатысты қолданылады, олардың пайда болуы тек шығынға әкеп соқтырады және табыс әкелмейді) сақтандыруды қорғауды ұйымдастырудың корпоративтік стандартымен реттеледі;

- хеджирлеу (іске асыру шығынға да, кіріске де әкелуі мүмкін тәуекелдерге қатысты қолданылады) хеджирлеу туралы ішкі құжатпен реттеледі;

- келісім-шарт бойынша тәуекелді беру (тәуекел үшін жауапкершілікті контрагентке қосымша сыйақыға беру немесе шарт құнының сәйкес өсуі);

- шартты несие желісі – белгілі бір оқиғалар туындаған кезде келісілген шарттарда банктік қаржыландыруға қол жеткізу;

- тәуекелді қаржыландырудың басқа балама әдістері.

9. Тәуекелдерге жауап беру үшін қолданылатын әдістер шығындармен байланысты болса және бұл шығындар маңызды болса, төмендегілер талданады:

- осы іс-шаралардың қаншалықты қажет екендігі және оларды тәуекелге әрекет етудің басқа стратегиясы арқылы азайтуға болатындығы;

- іс-шараларға жұмсаудың мүмкіншілік құны қандай.

10. Сәйкестендіру және жүргізіліп жатқан іс-шаралар барысында тәуекел иелері одан әрі Тәуекелдерге ден қою бойынша іс-шаралар жоспарына енгізу үшін Тәуекелдер бөліміне жиынтық бойынша стратегиялар мен әрекет ету шаралары бойынша ұсыныстар береді.

11. Жоспар Серіктестіктің барлық құрылымдық бөлімшелерінің орындауы үшін міндетті болып табылады және іс-шараларды, орындау мерзімдерін және жауапты тұлғаларды қамтиды.

12. Белгілі бір тәуекелдерді және ықтимал заңсыз әрекеттерді болдырмау және шектеу үшін тәуекел иелері ішкі бақылауды пайдаланады.

13. Бақылау рәсімдері Серіктестіктің барлық деңгейлерінде жүзеге асырылуы тиіс және мыналарға бағытталған:

- ықтимал тәуекелдердің ықтималдығын төмендету;

- қателердің пайда болуына жол бермеу және/немесе олар пайда болғаннан кейін қателерді анықтау;

- қайталанатын және артық операцияларды анықтау және жою;

- кемшіліктер мен жақсарту бағыттарын анықтау;

- ішкі бақылауды одан әрі жетілдіру.

14. Тиімді бақылау рәсімдерін енгізу бизнес-процестердің және тәуекел матрицаларының және бизнес-процестерді бақылаудың иелерінің әзірлеуді/жаңартуын, Тәуекелдер бөлімінің бақылау рәсімдерін жобалауды тестілеуін және ішкі істер органының бақылау рәсімдерінің жедел тиімділігін бағалауын болжайды. , және CRMS барлық қатысушыларының Серіктестіктегі ішкі бақылауды жақсарту бойынша шаралар қабылдауы.

15. Бақылау процедуралары мыналарды қамтиды:

1) Серіктестіктің барлық деңгейлерінде мақсаттарды белгілеу, өкілеттіктер мен жауапкершіліктерді бөлу;

2) мәмілелер жасауға рұқсат беру өкілеттіктерін белгілеу: мәмілелерді тек тиісті өкілеттіктер берілген тұлғалардың ғана бекітуі және жүзеге асыруы;

3) Серіктестіктің лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері өз міндеттерін орындау кезінде міндеттерді бөлу және мүдделер қақтығысының болмауы;

4) Серіктестіктің органдары, құрылымдық бөлімшелері мен қызметкерлері арасында сенімді ақпараттық қамтамасыз ету жүйесін және ақпарат алмасудың тиімді арналарын құру және жұмыс істеуін қамтамасыз ету;

5) Серіктестіктің барлық қызметкерлері мен лауазымды тұлғаларының назарына олардың ішкі бақылауды сақтау бойынша жауапкершіліктерін және олардың тәуекелдерді басқарудағы және ішкі бақылаудағы рөлі туралы хабардар болуын жеткізу;

6) Серіктестік қызметінің негізгі көрсеткіштерін белгілеу;

7) Серіктестік органдарының, құрылымдық бөлімшелерінің және қызметкерлерінің қызметінің критерийлерін белгілеу және тиімділігін бағалау;

8) Серіктестіктің тәуекелдерін басқару;

9) Серіктестіктің активтерін сатып алу/шығу, қайта құрылымдау және оларға мүліктік құқықтардың сақталуын бақылау (активтердің сақталуы);

10) Серіктестік ресурстарының тиімді пайдаланылуын бақылау;

11) Серіктестіктің даму жоспары мен бюджетінің орындалуын бақылау;

12) Серіктестіктегі корпоративтік басқаруды диагностикалау;

13) инвестициялық жобалардың іске асырылуын бақылау;

14) бухгалтерлік және салықтық есепке алуды жүргізудің белгіленген тәртібінің сақталуын, есептердің (бухгалтерлік, салықтық, басқарушылық және т.б.) жасалуын және уақтылы ұсынылуын бақылау;

15) қолданыстағы заңнаманың және Серіктестіктің ішкі құжаттарының талаптарының сақталуын бақылау;

Серіктестік органдары қабылдаған шешімдердің орындалуын бақылау ;

17) Серіктестіктің жылдық қаржылық есептілігінің аудитін жүзеге асыратын аудиторлық ұйымның ұсынымдарының, сондай-ақ ІАҚ ұсынымдарының орындалуын бақылау;

18) Серіктестік ақпаратын ашудың белгіленген рәсімдерінің сақталуын бақылау;

19) Серіктестікте құжат айналымының белгіленген тәртібінің сақталуын бақылау;

20) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау тиімділігін бағалау;

21) өзге де рәсімдер.

Міндеттерді қосымша бөлу, бақылау рәсімдерін қалыптастыруға және тәуекелдер мен бақылау матрицаларын құруға қойылатын талаптар, бақылау рәсімдерінің мониторингін жүргізу тәртібі және ішкі бақылау саласындағы өзге де функциялар ішкі бақылауды ұйымдастыру және жүзеге асыру жөніндегі ішкі құжаттармен реттеледі. .

5.12 Тәуекелдердің жан-жақты көрінісі.

16. Тәуекелдердің жан-жақты көрінісі қалдық тәуекел профилінің белгіленген Тәуекелдік аппетитіне қаншалықты сәйкес келетінін анықтауға мүмкіндік береді.

17. Серіктестік басшылығы тәуекел бірінші кезекте әрбір бірлескен кәсіпорын үшін қарастырылатын тәсілді ұстанады. Бұл ретте бірлескен кәсіпорынның басшылары (тәуекел иелері) өздерінің бірлескен кәсіпорны үшін тәуекелдің мақсаттары мен рұқсат етілген деңгейіне қатысты қалдық тәуекелдің профилін көрсететін кешенді тәуекелді бағалауды жүргізеді.

Әрбір БК-дағы тәуекелдердің суретін ала отырып, Серіктестік Кеңесі Тәуекелдер бөлімі ұсынатын ақпарат және/немесе есептер шеңберінде Серіктестіктің бүкіл тәуекел портфелін қарастыра алады және Серіктестіктің қалдық тәуекел профилінің сәйкестігін анықтай алады. оның мақсаттарына жетудегі тәуекелдік тәбетінің жалпы деңгейіне сәйкес келеді .

18. Серіктестік деңгейінде тәуекел портфелін тұтас қарастыра отырып, Серіктестік кеңесі оның тәуекелдік аппетитіне қаншалықты сәйкес келетінін бағалай алады;

19. Бағалау әдістерінің бірін пайдалана отырып, тәуекелдердің корпоративтік мақсаттарға әсерін есептеу нәтижелері бойынша Серіктестік Басқармасы Серіктестік қабылдауға дайын тәуекелдердің сипаты мен түрлерін қайта бағалауы мүмкін.

Біртұтас көзқарас тәуекелдер деңгейі тәуекелдік тәбетінің жалпы деңгейінен айтарлықтай төмен екенін көрсететін жағдайларда, Серіктестік кеңесі өсу мүмкіндіктерін кеңейту және кеңейту үшін өз салаларында жоғары тәуекелдерді қабылдауы үшін жеке бірлескен кәсіпорындардың басшыларына ықпал ету туралы шешім қабылдауы мүмкін. жалпы Серіктестіктің пайдасын арттыру.

20. Тәуекелдер портфелін шолу өтемдік тәуекелдерді (табиғи хеджирлеу ретінде әрекет ететін), оң және теріс корреляцияға ие тәуекелдерді, олардың маңыздылығы Серіктестік деңгейінде бірте-бірте шоғырлануымен бірге артып/төмендейтін тәуекелдерді анықтауға мүмкіндік береді .

5.13 Маңызды өзгерістерді бағалау.

21. Серіктестік стратегия мен даму жоспарына елеулі әсер етуі мүмкін сыртқы және ішкі өзгерістерді қадағалайды және қажет болған жағдайда Тәуекелге тәбет, төзімділік, Тіркеу және тәуекел картасын және Тәуекелге ден қою әрекеті жоспарын жаңартады. Тәуекелдер бөлімі жаңартылған тәуекел құжаттарында елеулі өзгерістер анықталған күннен бастап үш ай ішінде Серіктестіктің Қадағалау кеңесінің қарауына ұсыну жөнінде шаралар қабылдайды.

5.14 Тәуекелдер мен нәтижелерді талдау (факторлық талдау).

22. Тәуекел мен тиімділікті талдау Серіктестік қызметіне біріктірілген. Әріптестік тәуекелдерді ескере отырып, жекелеген салалар контекстінде, оның ішінде тиімділік нәтижелерін қарайды: өнімділікке әсер еткен тәуекелдер қарастырылады; бұрын тәуекелдер қаншалықты тиімді бағаланған және жауаптар анықталған; Іс-шаралардың өзі қаншалықты тиімді жүзеге асырылды.

23. Егер Серіктестік қызметінің нәтижелері рұқсат етілген ауытқулардан асып кетсе, тиісті көрсеткіштерді талдау қажет. Талдау жүргізілгеннен кейін Серіктестік басшылығы тиісті көрсеткіштерге жауапты құрылымдық бөлімшеге жетекшілік ете отырып, бизнес мақсаттарын, қалаған мәдениетті, тәуекелге тәбетті, тәуекелге басымдық беруді, әрекет ету шараларын және т.б. қайта қарау қажеттілігі туралы шешім қабылдайды.

5.15 Тәуекелдерді басқару тиімділігін арттыру.

24. Серіктестік тәуекелдерді басқаруды және Серіктестіктің ішкі бақылауын тұрақты негізде жақсартуға ұмтылады.

25. Тәуекел иелері, қажет болған жағдайда, тәуекелдерді басқару саясаты мен рәсімдерін жаңартады, оларға сеніп тапсырылған бизнес-процестердің шеңберінде бақылау процедураларының дизайнын жетілдіреді және т.б.

26. Тәуекелдер бөлімі:

- жылына кемінде бір рет тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау мәселелері бойынша Саясатты және басқа да ішкі құжаттарды олардың дұрыстығы мен өзектілігіне талдайды және қайта қарау және/немесе өзгерістер мен толықтырулар енгізудің орындылығын айқындайды. Қажет болған жағдайда нақтыланған құжаттар Серіктестіктің уәкілетті органдарының бекітуіне белгіленген тәртіппен ұсынылады;

- бақылау рәсімдерінің мониторингінің жылдық кестесін іске асыру шеңберінде бақыланатын процестерге бақылауды жобалауды жетілдіру бойынша ұсынымдар дайындайды;

- тәуекел иелері бастамашылық еткен материалдарды қарау шеңберінде тәуекелдерді басқару және бақылау рәсімдерін жетілдіру бойынша ұсыныстар енгізеді;

- Серіктестікте ТБЖЖ және ішкі бақылау тиімділігін арттыру бойынша басқа да шараларды жүзеге асырады.

27. Компанияның ІАҚ ТБЖ және СК тиімділігін бағалайды, Серіктестік Басқармасы мен Бақылау кеңесін бар кемшіліктер туралы хабардар етеді және орындалған аудиторлық тапсырмалардың бөлігі ретінде Серіктестіктің ТЖК және СК жетілдіру бойынша ұсыныстар әзірлейді.

5.16 Ақпарат пен технологияны пайдалану.

28. Серіктестік тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылауды қолдау үшін сыртқы және ішкі көздерден және технологиялардан алынған ақпаратты пайдаланады.

29. Ақпараттың сапасын қолдау үшін Серіктестік деректерді басқару жүйесін пайдаланады.

30. Ақпараттық технологиялар пайда-шығынды талдау нәтижелерін ескере отырып, CRMS процестерін автоматтандыру үшін қолданылады.

5.17 Тәуекел туралы ақпаратты тарату.

31. Тәуекелдерді басқару құрылымы ақпараттың тігінен және көлденеңінен барабар ағынын қамтамасыз етеді.

Бұл ретте төменнен жоғары қарай келетін ақпарат Серіктестіктің Бақылау кеңесі мен Басқармасын ақпаратпен қамтамасыз етеді: ағымдағы қызмет туралы; қызмет барысында қабылданған тәуекелдер, оларды бағалау, бақылау, әрекет ету әдістері және оларды басқару деңгейі туралы.

Жоғарыдан төмен ақпарат ішкі құжаттар мен нұсқауларды бекіту арқылы мақсаттарды, стратегияны, қалаған мәдениетті, тәуекелге тәбет пен төзімділікті жеткізуді қамтамасыз етеді.

Ақпаратты көлденең беру Серіктестік аясындағы құрылымдық бөлімшелердің өзара әрекетін және Тәуекелдер бөлімінің еншілес ұйымдардағы тәуекелдерді басқаруға және ішкі бақылауға жауапты құрылымдық бөлімшелермен өзара іс-қимылын білдіреді.

32. Байланыс арналары CRMS қатысушыларын тәуекелдер туралы сенімді және уақтылы ақпаратпен қамтамасыз етуге, тәуекелдер, тәуекелдерге әрекет ету әдістері мен құралдары туралы хабардар болу деңгейін арттыруға мүмкіндік береді. Тиісті ақпарат қызметкерлерге өз функцияларын тиімді орындауға мүмкіндік беретін нысанда және мерзімде дайындалады және беріледі.

33. Ақпаратқа қол жеткізу Серіктестікте қолданыстағы ақпаратты тарату режимін ескере отырып жүзеге асырылады.

5.18 Тәуекелдер, корпоративтік мәдениет және нәтижелер туралы есеп беру.

34. Серіктестік тәуекелдер блогын қамтитын Серіктестік Басқарма төрағасының тоқсан сайынғы есебін дайындайды. Олардың негізгі пайдаланушылары: Қадағалау кеңесі, Серіктестік Кеңесі, Серіктестік басшылығы, тәуекел иелері. Тәуекел иелері тәуекелдер жөніндегі есептілікті Саясатқа 1-қосымшада белгіленген мерзімдерде және Саясатқа 2-қосымшада белгіленген тәуекелдер туралы ақпараттың мазмұнына қойылатын ең төменгі талаптарды ескере отырып, тәуекелдер жөніндегі есептілікті ұсынуға міндетті.

35. Серіктестік ақпаратты Жалғыз Қатысушының SAP BPC негізіндегі Басқару есеп беру жүйесіне тұрақты түрде ұсынады. Серіктестік ақпараты тәуекелдер туралы есепке негізделеді және Жалғыз қатысушының басқару есеп беру жүйесінде белгіленген мерзімдерде беріледі. Басқарушылық есеп беру жүйесі арқылы Жалғыз қатысушыға берілген ақпаратта жаңадан анықталған тәуекелдер және/немесе өзіне тән тәуекелдердің елеулі өзгерістері болса, Серіктестіктің тәуекелдер бөлімі бұл туралы Қоғамның Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау департаментіне (бұдан әрі – ТБК) хабарлайды. осы өзгерістер туралы. , өз кезегінде Серіктестіктің Бақылау кеңесін хабардар етудің орындылығы мен мерзімдері туралы шешім қабылдайды.

36. Серіктестік тәуекелдер туралы есеп шеңберінде кемінде үш жылда бір рет мониторингтік бақылау рәсімдерінің көлемін ескере отырып, Серіктестіктің Бақылау кеңесіне ішкі бақылаудың жұмыс істеуі туралы мәлімдемені және тиімділік туралы мәлімдемені ұсынады/ тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиімсіздігі.

37. Серіктестік серіктестерге, кредиторларға, сыртқы аудиторларға, рейтингтік агенттіктерге және басқа да сыртқы мүдделі тұлғаларға (соның ішінде жылдық есептің бөлігі ретінде) ашылатын ақпараттың егжей-тегжейлі деңгейінің сипатына сәйкес келуін қамтамасыз ете отырып, тәуекелдерді

басқару және ішкі бақылау туралы ақпаратты хабарлайды. және Серіктестік қызметінің ауқымы.

6-бөлім. ESG тәуекелдерді басқару.

38. Тұрақты даму шеңберінде Саясатты іске асырудың барлық кезеңдерінде Серіктестік экологиялық, әлеуметтік және басқару тәуекелдеріне (бұдан әрі – ESG тәуекелдері) ерекше назар аударады.

39. Компанияның ESG тәуекелдерін басқару келесі элементтерден тұрады:

1) тиімді CRMS және IC үшін қажетті корпоративтік басқаруды қабылдау;

2) Серіктестік пен Қоғамның бизнес-контекстің және стратегиясын түсіну;

3) ESG тәуекелдерін анықтау;

4) ESG тәуекелдерін бағалау және саралау;

5) ESG тәуекелдеріне ден қою;

6) ESG тәуекелдерін қарау және қайта қарау;

7) ESG тәуекелдері туралы хабарлау және хабарлау.

40. «Тиімді CRMS және IC үшін қажетті корпоративтік басқаруды қабылдау» элементі тәуекелдерді басқаруға, операциялық құрылымдарды құруға, қажетті мәдениетті анықтауға, негізгі құндылықтарға адалдықты көрсетуге, тартуға, дамытуға және осы Саясаттың 5.1, 5.2, 5.3, 5.4 және 5.5 тарауларында айқындалған білікті кадрларды сақтау.

41. «Компанияның бизнес-контексті мен стратегиясын түсіну» элементі осы Саясаттың 5.6, 5.7 және 5.9 бөлімдерінде айқындалған тәуекелдерді басқару инфрақұрылымын талдау, тәуекелге тәбетті анықтау және бизнес мақсаттарды қалыптастыру қағидаттарына негізделген.

42. «ESG тәуекелдерін сәйкестендіру» элементі осы Саясаттың 5.10 бөлімінде анықталған тәуекелдерді анықтау (сәйкестендіру) қағидатына негізделген.

43. «ESG тәуекелдерін бағалау және саралау» элементі тәуекелдердің маңыздылығын бағалау қағидаттарына, Тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау ережелерінде ұсынылған тәуекелдерге басымдық беру және осы Саясаттың 5.12 бөлімінде анықталған тәуекелдерді жан-жақты қарауға негізделген.

44. ESG Risk Response элементі осы Саясаттың 5.8 және 5.11 бөлімдерінде анықталғандай балама стратегияларды және елеулі өзгерістерді бағалау принциптеріне негізделген.

45. «ESG тәуекелдерін қарау және қайта қарау» элементі осы Саясаттың 5.13, 5.14 және 5.15 бөлімдерінде айқындалған елеулі өзгерістерді бағалау, тәуекелдер мен нәтижелерді талдау (факторлық талдау), тәуекелдерді басқару тиімділігін арттыру қағидаттарына негізделген.

46. ESG тәуекелдермен байланыс және есеп беру элементі осы Саясаттың 5.16, 5.17 және 5.18 бөлімдерінде анықталғандай ақпарат және технологиялар,

тәуекелдер туралы хабарлау, тәуекелдер туралы есеп беру, корпоративтік мәдениет және өнімділік қағидаттарына негізделген.

47. ESG тәуекелдерін басқару Серіктестіктің CRMS және IC жалпы процесіне біріктірілген.

48. Серіктестік негізгі критерийлердің бірі ретінде жобалар мен бағдарламаларды (жоспарлау, қарастыру, іске асыру, қаржыландыру және т.б.) бағалау шеңберінде ESG тәуекелдеріне ерекше көңіл бөледі.

49. Серіктестіктің ESG тәуекелдерін басқаруы туралы ақпарат Серіктестіктің корпоративтік есеп беруінде ашылады.

7-бөлім. CRMS және VC шектеулері.

50. CRMS және IC тиімділігі келесі факторлармен шектелуі мүмкін:

1) экономикалық жағдайлардың немесе қолданыстағы заңнаманың өзгеруі, басқарудың ықпал ету аясынан тыс жаңа жағдайлардың пайда болуы;

2) Серіктестік басшыларының және (немесе) қызметкерлерінің қызметтік өкілеттігін теріс пайдалануы;

3) басқару шешімдерін қабылдау және жедел қызметті жүзеге асыру процесінде қателердің орын алуы;

4) Серіктестіктің екі немесе одан да көп қызметкерінің бақылауды бұзу үшін қасақана әрекеттерді көздейтін сөз байласуы.

8-бөлім. Қорытынды ережелер.

51. Саясатпен реттелмеген мәселелер Қазақстан Республикасының заңнамасымен, Корпоративтік басқару кодексімен және Қоғам мен Серіктестіктің басқа да нормативтік құжаттарымен реттеледі. Қазақстан Республикасының заңнамасына немесе нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер енгізілген және осы Саясаттың жекелеген баптары оларға қайшы келген жағдайда бұл баптар күшін жояды. Саясатқа тиісті өзгерістер енгізілгенге дейін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін басшылыққа алу қажет.

1-қосымша
 «ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі
 шектеулі серіктестігінің тәуекелдерді басқару
 және ішкі бақылау саясатына

**Серіктестіктің құрылымдық бөлімшелерінің тәуекелдер туралы
 материалдарды/ақпаратты ұсыну мерзімдері**

Есеп беру аты	Жеткізу мерзімдері
Орындалатын бизнес-процестерге сәйкес тәуекелдер туралы материалдар/ақпарат	Бизнес-процестердің иелері (құрылымдық бөлімшелер) тоқсан сайын, есепті айдан кейінгі айдың 10-нан кешіктірмей тәуекелдер бөліміне тәуекелдер туралы материалдарды/жедел ақпаратты ұсынады.
Орындалатын бизнес-процестерге сәйкес бар тәуекелдер туралы материалдар/ақпарат	Бизнес-процестердің (құрылымдық бөлімшелердің) иелері 5 жұмыс күнінен кешіктірмей тәуекелдер бөліміне Серіктестік қызметіне/беделіне елеулі зиян келтірген орын алған тәуекелдер туралы материалдарды/жедел ақпаратты ұсынады.
Уәкілетті органның/Серіктестіктің жалғыз қатысушысының қарауына ұсынылған Серіктестік Басқармасы төрағасының есебіндегі тәуекелдер туралы мәліметтер	Бизнес-процестердің (құрылымдық бөлімшелердің) иелері, оның ішінде тәуекелдер бөлімі Серіктестіктің жауапты құрылымдық бөлімшесіне тәуекелдер туралы материалдарды/ақпаратты ұсынады.

2-қосымша
«ҚТЖ – Жүк тасымалы» жауапкершілігі
шектеулі серіктестігінің тәуекелдерді басқару
және ішкі бақылау саясатына

Тәуекел туралы ақпараттың мазмұнына қойылатын минималды талаптар

1. Карта және тәуекелдер тізілімі:

- Жаңа тәуекелдер туралы ақпаратты қоса алғанда, есепті тоқсандағы тәуекелдердің (бар болса) өзгерістерін ескере отырып, болжамды жылға тәуекелдер картасы және тізілімі.

- ҚХР күйі.

- Тәуекелдердің туындау себептерін және оларға ден қою жөніндегі іс-шаралар жоспарын көрсете отырып, оларды бөлек анықтау.

- Есепті тоқсандағы сыни тәуекелдерге қатысты іс-шаралар жоспарының орындалу жай-күйі.

- Критикалық емес тәуекелдерге (бар болса) қатысты әрекет ету жоспарының орындалмауы туралы ақпарат.

- Тәуекелдерге ден қою бойынша іс-шаралар жоспарындағы есепті тоқсандағы өзгерістер (бар болса).

2. Тәуекел аппетитіне сәйкестік туралы есеп және қажет болған жағдайда Тәуекелдік аппетитін қайта қарау бойынша ұсыныстар.

3. Тәуекелдердің жекелеген түрлерін басқару жөніндегі ішкі ережелерге сәйкес қаржылық тәуекелдер туралы есеп беру.

4. Инвестициялық жобалардың тәуекелдері туралы ақпарат.

5. Залдың міндетті түрде көрсетілуімен іске асырылған тәуекелдер туралы ақпарат (санда, егер оны есептеу мүмкін болса және сапалық бағалауда) және қабылданған шаралардың тиімділігін бағалай отырып, осы тәуекелдерге ден қою бойынша қабылданған іс-шаралар. Бұл бөлімде авариялар мен апаттар, өндірістегі жазатайым оқиғалар туралы мәліметтер де болуы керек.

6. Белгіленген тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестерінен елеулі ауытқулар туралы ақпарат (бар болса).

7. IAS ұсынымдарына (бар болса) сәйкес CRMS және ішкі бақылауды жетілдіру бойынша жүргізілетін іс-шаралар.

8. Сақтандыруды қорғауды ұйымдастыру жөніндегі ішкі нормативтік құжатқа сәйкес іске асырылатын тәуекелді қайта сақтандырудың корпоративтік бағдарламасы туралы ақпарат.